

KORTE MEDEDELINGEN

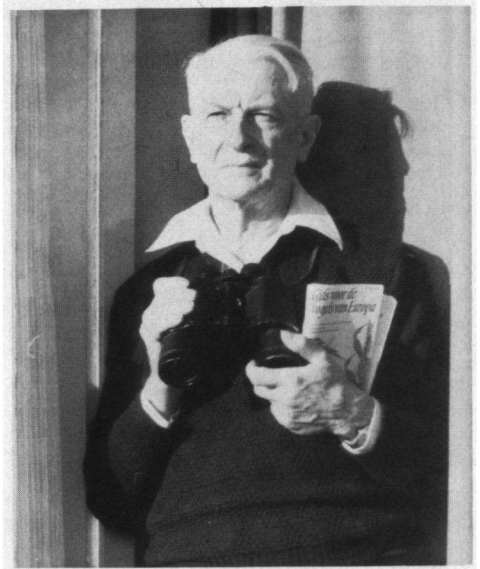
Er is een schok door vogelbeschermend Nederland gegaan toen het bericht bekend werd dat op 26 maart 1976 de immer strijd- lustige voorvechter tegen de massale vangst van Europese trekvogels, Ernst Bartels, op 71-jarige leeftijd in zijn woonplaats Zandvoort door een hartaanval werd getroffen.

De heer Ernst Bartels werd op 29 augustus 1904 geboren te Sukabumi, Java. Hij bezocht de HBS te Bandung en legde eindexamen HBS-V af in 1925 te Haarlem. Zijn vader, M. E. G. Bartels, was administrateur van het theeland Pasir Datar en bedreef in zijn vrije tijd ornithologie, waarvoor hij gedurende veertig jaar permanent enkele Sundanezen in dienst had. Zo bracht hij, later bijgestaan door zijn drie zoons, de wetenschappelijk hoog gewaardeerde 'Collectie Bartels' bijeen, thans het eigendom van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden en die reeds gedurende jaren systematisch wordt bewerkt.

Reeds op zeer jeugdige leeftijd gingen de jongens Bartels, onder geleide van ervaren Sundaanse woudlopers de wildernis in om daar hun woudlopers- en natuuronderzoekerservaring op te doen, als grondslag voor hun biologische vorming. Als teenager brachten ze zelfstandig hun vacaties door met expedities naar de meest afgelegen wildernissen van West-Java voor waarneming en — waar gewenst — verzamelen van bijzonder specimina. Speciaal waarnemingen van nachtdieren in de nacht en het vinden en bemachtigen van onbekende legfels uit elk type wildernis en van de bodem tot de hoogste toppen, was hun specialiteit. Zo leerden ze tot hun 20ste jaar het leven van plant en dier in de verschillende levensgemeenschappen kennen. Daarnaast spreekt het vanzelf, dat zij taal en volkseigen volkomen beheersten en kenden.

Na volbrachte militaire dienst begon Bartels op 1 april 1927 zijn carrière als planter op het pas ontgonnen land Koleberes, 100 km ten zuiden van Bandung.

Hij trouwde in december 1929 met Trientje (Tiny) de Boer uit Aerdenhout. In 1930 ging hij over in dienst van de theeplantage Tjibuni, die in volle produktie was. De krach in Wall Street van 1930 trof drie jaar later het gezin. Wegens bezuiniging ontslagen trok hij met vrouw en kinderen naar Situ Gunung, waar hij, met een kleine geldelijke steun van zijn vader ging samenwerken met iemand die daar pas begonnen was met een kleinlandbouwbedrijf. De ander vertrok. Bartels met zijn gezin bleef. Besloten werd naast de povere landbouw het geluk te beproeven in het toerisme. De eerste bungalow bouwden ze van hun laatste geld. Deze was klaar in 1935. Door een uiterst voorzichtig en zuinig beheer en zelf het hardst wer-

kend, ontstond uit dat initiatief een bloeiend en omtrent 1940 gerenommeerd hotel-resort, dat aan honderden werk gaf.

Na de capitulatie in 1942 werd Bartels door de Japanners geïnterneerd en hij heeft zijn bedrijf nooit meer teruggezien.

Bartels sloot zich aan bij een groep van een vijftal Nederlanders, onder leiding van dr. Mansveldt, die de bijnaam kreeg van de 'Rebuilders'. Deze groep heeft bijna vijf volle jaren lang het probleem bestudeerd welke te verwachten waren na de bevrijding. Men verzocht Bartels na te gaan of, en zo ja hoe, de natuur kon bijdragen aan het volksvoedselpakket, met name speciaal met betrekking tot de eiwitvoorziening. Met interviews met mede geïnteresseerden en door het geven van honderden voordrachten uit een repertoire van meer dan twintig titels over de levende natuur, ontwikkelde hij zijn inzicht en stimuleerde anderen.

Na de 'bevrijding' werd Mansveldt, als pas benoemde politieke adviseur van G. G. Van Mook, in Batavia gekidnapd. Van hem is nooit meer iets vernomen. De andere leden van deze groep kwamen weer op hun hoge posten terug. Bartels meldde zich, na hereniging met zijn gezin, bij de RAPWI. Hij werkte enkele maanden bij de voedseldistributie, ging toen over naar de buitenpersdienst en verzorgde daarna als vrijwilliger, met een collega-planter J. ten Brink, de groentevoorziening van de omsingelde stad Bandung.

Toen Bartels hoorde dat de collectie Bartels in het museum te Buitenzorg lag, vroeg hij ontslag en ging de verzameling daar inpakken — achter dichtgeplakte vensters. Eind

augustus, elf maanden na de 'bevrijding', volgde Bartels zijn gezin, dat toen al in Nederland was.

Door toedoen van de toenmalige algemeen secretaris van het Koninklijk Instituut voor de Tropen, wijlen ir. W. L. Utermark, ontmoette hij in 1947 de gezaghebber van Aruba, drs. L. C. Kwartzs, waaruit een advieschap voor toerisme resulteerde voor Aruba. Aldaar werkte Bartels bijna twaalf jaar, de laatste jaren als hoofd van het toeristenbureau. Toen het eerste grote hotel (Aruba Caribbean), mede door zijn arbeid verzekerd was, werd hem eervol ontslag verleend

Bartels bezocht voordien vele eilanden van het Caraïbische gebied in het kader van de Caribbean Tourist Association en landen van Midden Amerika en de Verenigde Staten. Maar behalve het menselijke probleem daar binnen de grootste menselijke smeltkroes der wereld, bleef hij de natuur trouw en bestudeerde al die jaren in zijn vrije tijd, gewapend met duikbril, snorkel, vinnen en speer de levensgemeenschappen van de koraalriffen.

Zijn eerste reeks artikelen verscheen in 1952-1953 in 'Beurs en Nieuwsberichten' te Willemstad, Curaçao. De grondslag van de oplossing werd toen al gepubliceerd. De enige reactie was van een fanatiek katholiek, die hem verguisde omdat hij geboorteregeling verdedigde. In 1955 benoemde H.M. Koningin Juliana hem Ridder 1e klas in de Huisorde van Oranje voor zijn aandeel in de oprichting van het standbeeld van Prinses Wilhelmina te Aruba.

Gerepatriëerd in 1958 bleek dat er voor hem, met vijftig jaren tropenerfaring en dertig werkzaamheden aldaar, geen emplot meer was.

Hij nam een cursus in schrijven. Kort daarop overleed zijn vrouw, die 32 jaren lief en leed met hem gedeeld had. Een jaar later liet hij zich inschrijven als toehoorder aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Hij begon toen serieus aan een manuscript in het Engels, dat, verduidelijkt met diagrammen, tabellen, appendici en bronvermelding, 640 pagina's telde toen het gereed was. Maar daarvoor vond hij geen uitgever. De wereld blijkt nog vaak doof voor milleugevaren, Rachel Carson werd verdacht gemaakt en Willem Vogt vergeten.

Een artikel over zijn streven en werk van wijlen Otto Kuyck in de 'Telegraaf' in oktober 1967 trok de aandacht voor zijn fundamentele benadering. Het 'Haarlems Dagblad' diepte deze kwestie verder uit. En hieruit volgden contacten die o.a. uitmondten bij de uitgeverij Samsom. Deze stelde hem voor een verkorte tekst te schrijven in het Nederlands voor de Nauta-Reeks. Twee en een half jaar later verscheen, mede door de steun van de Stichting Synthesie, het boek 'Niet-zijn of welzijn', op een der laatste dagen van het Wereldvoedselcongres van de FAO te 's-Gravenhage. De twee eerste exemplaren overhandigde de schrijver persoonlijk aan de Secretaris-Generaal en aan de Minister van Landbouw.

Op 5 maart 1974 werd de Stichting Mondiaal Alternatief opgericht met als doelstelling de vertaling van de ecologische wetmatigheden sociale gedragspatronen. Haar fundamentele stellingname is: de biosfeer is ontstaan en functioneert als één geheel, daarom moet zij ook als één geheel worden beheerd. Om de mondiale problemen op te lossen hanteert de Stichting Mondiaal Alternatief

De staatssecretarissen Meijer (geheel rechts) en Brinkhorst nemen het manifest over de trekvogelmoord in ontvangst van Ernst Bartels en mevrouw F. Rosenzweig. 's-Gravenhage, 3 maart 1976.

als werkhypothese de DUR-formule, een werkformule met drie componenten: Doelstelling, Uitgangspunt en Richting (strategie) en wel uitdrukkelijke in deze volgorde. Door de trekvogelacties (handtekeningen, stickers, bliksemactie 'Koop een vogel vrij', reddingsacties, opstelwedstrijden, Palmarola) en druk bij het Europese Parlement/Europese Commissie en regeringen is Bartels de laatste jaren voortdurend in het nieuws geweest.

Op 3 maart 1976 heeft de stichting de Italiaanse regering en het Parlement in Rome per manifest opgeroepen nu werkelijk eens een einde te maken aan de massale jacht op trekvogels, die twee maal per jaar daar in alle hevigheid ontbrandt. Het manifest, ondersteund door 69 organisaties uit vijftien Europese landen met meer dan zeven miljoen leden, is op die dag op het Ministerie van Buitenlandse Zaken in Den Haag overhandigd aan de staatssecretarissen Brinkhorst en Meijer.

Ernst Bartels was de laatste tijd actiever dan ooit met voordrachten en medewerking aan personen en groepen, die gemotiveerd zijn met betrekking tot de milieu-problematiek. Zijn devies was: niet wanhopen, door tegenslag en ellende, maar vertrouwen op de uitvoerbaarheid van het mondiaal alternatief: een geo-ecologisch beheer van de biosfeer. Zijn leven is daarvan een levend bewijs geweest. Zijn naam zal voor immer gegraveerd blijven staan in onze voortdurende strijd tegen de massale moord op onze trekvogels. Hij ging van ons heen in harnas. Moge zijn familie, nabestaanden en vrienden weten dat wij zijn werk in nog sterkere mate als voorheen zullen trachten voort te zetten tot zolang wij de gewenste resultaten hebben bereikt, die ook Bartels steeds voor ogen heeft gehad.

Jaap Taapken

Eurovisiefilm over trekvogeltragedie

Een internationaal team van tv-producers gaat werken aan een scenario en film over de trekvogeltragedie. Dit is in Brussel besloten. Vorig jaar maart diende de Stichting Mondiaal Alternatief bij de Europese Commissie een voorstel in om over de trekvogeltragedie een Eurovisieproductie te maken. Dit voorstel sloot aan bij de aanbevelingen van het Europees Parlement. Na enige besprekingen met hoge ambtenaren van de Europese Gemeenschap is besloten aan de film te gaan werken. Streefdatum van de Eurovisieuitzending is januari-februari 1977.

Commissie van de Europese Gemeenschappen en de trekvogelmoord

De Commissie van de Europese Gemeenschappen is bezig een richtlijn op te stellen over de bescherming van de bedreigde

vogelsoorten. Dit deelde de heer Scarascia Mugnozza, vice-voorzitter van de Commissie aan het Europese Parlement mee tijdens de beraadslaging over de problematiek van de vogelbescherming.

Verschillende parlementsleden merkten op dat de uitroeiing van trekvogels in Italië doorgaat, omdat de regering de communautaire aanbeveling nog niet heeft willen toepassen. De Italiaanse regering zou zelfs verlening van de jachttijden overwegen!

De richtlijn waaraan de Commissie thans werkt wil onder meer de middelen tot massavernietiging van vogels, zoals het vangen met netten, verbieden. Ook zullen hierin de bijzondere beschermingsmaatregelen worden opgenomen die in verband met het instellen van reservaten zullen moeten worden getroffen (Euroform, no. 8/76).

Ook Oostenrijk stelt achteruitgang vast

De jongste vogeltellingen die o.m. werden verricht in het biologisch station Illmitz aan het Neusiedlermeer, vlak bij de Oostenrijk-Hongaarse grens, vertoonden verleden zomer onder meer 73% achteruitgang bij de leeuwerikken, 51% achteruitgang bij de kwikstaarten, 52% bij de Zanglijster en 63% bij de Vinken. De massale toepassing van insecticiden en wel voornamelijk in de winterkwartieren in Noord-Afrika, waar jaarlijks duizenden vogels ten offer vallen, wordt als hoofdschuldige aangemerkt.

Vogelslchting in Kentucky gaat door

De gezondheidsambtenaren van de Amerikaanse staat Kentucky hebben, naar de Neue Zürcher Zeitung meldt, op zondag 22 februari 1976 in een gebied in de buurt van Bowling Green, wederom zo'n vier tot vijf miljoen Spreeuwen en Epauletspreeuwen geliquideerd. Vanuit een heliocopter werd een vloeistof bestaande uit water en alcohol uitgesproeid over de vogels zodat de veren van de beschuttende vetlaag ontdaan werden en zodoende water doorliet. Daarop aansluitend werd schoon water uitgesproeid. (zie ook jrg. 23, pag. 167 & 280).

Finse export van Haviken naar Engeland

Uit Finland, waar de Havik en de Sperwer niet beschermd worden, worden Haviken voortaan in grote hoeveelheden levend gevangen, in plaats van geschoten, hetgeen tot nu toe gebeurde en in Engeland aan valkeniers verkocht. Er worden telkens zes tot zeven stuks per luchtvracht verzonden. Met de opbrengst van deze handel dekken vele Finse boswachters de kosten wat de 'schade' betreft aangericht door Haviken in revieren van het Korhoen.

Tot zover een bericht uit 'De Jachtribuun', Lier.

Waaierstaartrietzanger(s) in de Hoeksche Waard

In augustus en september 1972 werd op de Makkumerwaard de eerste Waaierstaartrietzanger in Nederland gesignaleerd. Nadien werd een eerste ringvangst bekend op 4 september 1973 bij het Haringvliet ter hoogte van Zuidland (Beninger Slikken) en een onbevestigde waarneming op 15 augustus 1973 in het Verdrongen Land van Saeftinge. In 1974 werden eveneens waarnemingen in Nederland bekend: Makkumerwaard (augustus en september), Verdrongen Land van Saeftinge (vanaf 11 juni tot in augustus), Amstelmeer (augustus) en Hondsbossche Zeewering (augustus).

In 1975 is de soort ook op de Korendijkse Slikken waargenomen. Het betreft minstens één en zeer waarschijnlijk twee exemplaren. De aanwezigheid van de vogel(s) in dit gebied — gelegen onder Goudswaard en met de Beningen deel uitmakend van het Spuimondcomplex — werd pas in het najaar geconstateerd.

De eerste waarneming dateert van 31 augustus, toen G.L. Ouweneel uit Maasdam op een baltsende Waaierstaartrietzanger stuitte. De vogel bevond zich in de oeverstrook van het gebied, een sinds de Haringvliet-sluiting sterk veruigend rietterrein van zo'n 300 hectare langs het Haringvliet. Deze, ongeveer 100 meter brede, strook bestaat uit een mengeling van met name lage driekantige bies, hoge grassen en in mindere mate akkerdistel en wilgenroosje. Verder van het water neemt het hier en daar staande riet in dichtheid toe. Direct langs de oever bevinden zich restanten van de vroeger zo uitgebreide velden van de ruwe bies. In de tegenwoordig zeer beperkte getijdenzone bevinden zich op sommige plaatsen nog kale slikjes, terwijl een enkele met laag kruipgras bedekte plek het geheel langs het water afwisselt.

Op 12 september nam ook ondergetekende op precies de zelfde plaats een Waaierstaartrietzanger waar. Rond het middaguur was deze vogel nog druk aan het baltsen. In een tijdsbestek van een kwartier voerde hij viermaal de voor de soort kenmerkende baltsvlucht uit. Synchroon aan het hoogste punt van elke golfbeweging klonk de scherpe 'tsiep'-roep. Hoewel de vogel zich op maximaal 30 meter afstand bevond, was kleuronderscheiding, als gevolg van een slechte belichting, niet mogelijk. Opvallend was evenwel het kleine formaat (nauwelijks groter dan een Winterkoning) en de brede korte staart. Tien dagen later constateerden ondergetekende en Ouweneel dat de vogel zich nog vrijwel op de zelfde plaats ophield. Ook toen nog baltsde de Waaierstaartrietzanger, hoewel minder intensief. Kort na het middaguur liet hij gedurende een half uur tweemaal z'n baltsvlucht zien. Bij iedere duikbe-

weging wordt de staart gespreid, zo bleek onder meer. Ondanks het feit dat hij zich opnieuw tegen de zon in vertoonde, was de lichtbruine kleur van de onderzijde ditmaal duidelijk te zien. Terwijl de vogel over onze hoofden vloog was het, zij het met grote moeite, mogelijk de zwart-witte tekening aan de staartrand te onderscheiden.

Ruim een uur later trok opnieuw een baltsende Waaierstaartrietzanger onze aandacht. Dit exemplaar bevond zich echter op ongeveer een kilometer afstand van de eerste en bovendien midden in het gebied. Het riet ter plaatse is sinds 1970, toen de getijden uit het Hollands Diep-Haringvlietbekken verdwenen, aanzienlijk in kwaliteit achteruit gegaan. Naast uitdroging van de bodem, waardoor het riet te weinig vocht krijgt om normaal te functioneren, verstikken opdringende ruigteplanten als haagwinde, wilgenroosje, akkerdistel, moerasmelkdistel en grote engelwortel het gewas in een vernietigend offensief.

De zingende vogel — hij vloog op ongeveer 100 meter afstand — dook, nadat we hem opmerkten, direct de vegetatie in. Tegelijk verstomde de baltsroep. In het daarop volgende kwartier liet de Waaierstaartrietzanger niets meer van zich zien of horen. Omdat de eerst ontdekte Waaierstaartrietzanger zich steeds baltsend op de zelfde plaats vertoonde, is het zeer voor de hand liggend dat de vogel daarmee een broedterritorium afbakte. Dit mede gezien het feit dat dit jaar een paar in het natuurgebied Braakman (Zeeuws-Vlaanderen) broedende Waaierstaartrietzangers nog in september jongen hadden. Om deze reden is de kans erg klein dat de vogel midden op de Korendijkse Slikken dezelfde was als de vogel van de oever. Mijns inziens mag daarom met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid worden aangenomen dat het twee verschillende Waaierstaartrietzangers betrof.

● L.C. Preesman, A. van Drielstraat 5, Puttershoek.

Op 28 augustus 1975 werd een exemplaar in de Braakman waargenomen door Gratien de Waele, Jo Van den Steen, Eric en Rita Van Renterghem (De Wielewaal 41: 287-288). Uit Groot-Brittannië is slechts één waarneming bekend: 1962 County Cork (British Birds 65:501).

LITTERATUUR:

Breek, K. (1974): Een Waaierstaartrietzanger gevangen en geringd bij het Haringvliet. *Limosa* 47:165-168.

Hermesen, K. (1974): De Waaierstaartrietzanger, een nieuwe soort voor Nederland. *Limosa* 47:163-164.

Ridder, J. de (1974): Een onbevestigde waarneming van een Waaierstaartrietzanger in het Verdrongen Land van Saeftinge Zuid. *Limosa* 47:165.

**Merel ♂ voert jonge Heggemussen. 'Leyduin', Vogelenzang, 4 mei 1975.
Foto: Jan P. Stribos**

Man-Merel helpt Heggemus bij het voeren van jongen

Een bevriende 'mogendheid' gaf mij een tip en nodigde mij uit te komen kijken naar een vijftal Heggemusjes, die behalve door hun wettige ouders, ook druk gevoerd werden door een man-Merel.

Deze geschiedenis speelde zich af op het landgoed 'Leyduin' onder Vogelenzang. Het nest van de Heggemus bevond zich in een grote bloempot, welke op ooghoogte tegen een schuur hing. In deze bloempot staken enkele takken van een naaldboom en daartussen lag het nest. Vanuit het keukenraam hadden wij een goed gezicht op het nest. Herhaalde malen zagen wij hoe de Merel met voedsel, meestal bestaande uit wormen, aan kwam vliegen en de jonge Heggemusjes voerde.

Niet zelden gebeurde het dat de wormen te groot waren en dan werden afgekeurd door de jonge vogels. Het viel op, dat de Merel veel drukker voerde dan de Heggemussen.

Het nest van de Merel lag op 2 1/2 meter afstand van het heggemusnest. Dat nest bevatte eieren en het wijfje zat te broeden. De man-Merel werd nu waarschijnlijk door de voerende Heggemussen attent gemaakt op hun nest met jongen en het lijkt nu niet onmogelijk dat zijn voerdrift daardoor geprikkeld werd.

Lang geleden zag ik eens in onze tuin in Bentveld een om voedsel bedelende jonge Zanglijster die gevoerd werd door een Heggemus. Ik twijfel niet of er zijn meer waarnemingen als boven beschreven gedaan, al werden die niet gepubliceerd.

● Jan P. Stribos, Claus Sluterweg 2, Heemstede.

Zie ook jrg. 22 - no. 4 - aug. '74 - pag. 837 & no. 6 - dec. '74 - pag. 930 waar ook het voeren van andermans jongen wordt beschreven.

Merel verward in naaigaren

Naar aanleiding van de korte mededeling (jrg. 23, pag 32 & 168) over 'Nare ervaringen bij een nest van een Goudvink' in verband met nylondraad in nesten van vogels, deel ik hierbij mijn eigen ervaringen mede in de parken van Amsterdam.

Onder meer trof ik een mannetjes Merel aan, die met zijn poten vast in zwart naaigaren hing in een lork en die later via een klimpartij eruit gehaald en losgeknipt werd. Zo ook een andere mannetjes Merel in een meidoorn met stekels van 6-8 cm (*Crataegus curs-galli*). Er was zeker een 1/2 uur nodig om bij de vogel te komen om deze van nylondraad te ontdoen.

Op verzoek van vissers en omwonenden hebben wij geprobeerd een Blauwe Reiger, die met zijn poten vastzat in nylondraad los te maken, maar hij vloog telkens weg. Dank aan de mensen, die nylondraad achteloos achterlaten langs de oevers.

Ook vonden we een jonge Putter en een jonge Groenling, die beide met hun poten verward zaten in hondenhaar dat bij de bouw van de nesten was gebruikt. De jongen waren reeds dood. Wij zouden hondenbezitters, die hun hond in het park kammen, namens de vogels willen vragen hondenharen mee naar huis te nemen en in de vuilnisbak te stoppen. Vogelaars, die nestkasten controleren, zou ik willen verzoeken bij het uitvliegen van jongen eens op te letten.

● W. P. M. Rademaker, Wolbrantskerkweg 68', Amsterdam Osdorp.

Vreemde nestplaats van Witte Kwikstaart

Vogels kunnen soms wonderlijke nestplaatsen kiezen, die naar menselijke berekeningen totaal ongeschikt zijn. Daarvoor moet men echter over het inzicht en de intuïtie

van een vogel beschikken. Jaren geleden was er in het gebied van het Oostzanerveld, het jachtveld van Nol Binsbergen en als hij in staat was te zien wat er van die dierbare schoonheid van zijn studieveld was overgebleven, zou hij zich in zijn graf om draaien, een nest van een Scholekster tussen de rails van de spoorlijn die van Zaandam via Purmerend naar Hoorn loopt. De jongen van dat nest liepen altijd zonder moeilijkheden uit. Hetzelfde was het geval in de zuidwesthoek van Friesland.

Trouwens, Scholeksters kunnen soms nogal vreemde nestplaatsen kiezen. Zo ontdekte ik eens een nest van deze vogel in de kop van een knotwilg. Dat was in de buurt van Olst langs de IJssel, en heel lang geleden was er een dito nest bij De Kaag, drie meter boven de grond.

Op Texel werden vaak de nokvorsten van schapenboetjes uitverkoren als nestplaats en meermalen vond ik daar ook scholekster-nesten op hooi- en rietmijten.

In 1933 gingen ook Stormmeeuwen het hogerop zoeken en ontdekten wij nesten in eiken, meidoorns en populieren in de Bergerduinen, vaak vele meters boven de grond. In de daarop volgende jaren werd het aantal boomnesten steeds groter en vanuit de Bergerduinen werd die gewoonte ook overgenomen door Stormmeeuwen in de Bloemendaalse duinen en in de A.W. Duinen. In het begin van de oorlog was er een nest van deze meeuwensoort in de kop van een geknotte populier langs de fraaie weg langs Wimmenum bij de Fransman, negen meter hoog.

Er zijn vele gevallen bekend geworden van vreemd gekozen nestplaatsen van Koolmezen, vliegenvangers, zwaluwen, Gekraagde Roodstaartjes en vele andere soorten vogels. Nesten in een affuit van een kanon dat elke dag enkele malen werd afgevuurd, nesten van een Koolmees in een carrosserie van

een vrachtwagen, die elke dag vele honderden kilometers reed etc., en het bleek dat deze legfels nog vaak goed tot hun recht kwamen.

Verleden jaar kreeg ik een tip over een nest van een Witte Kwikstaart, dat gebouwd was in een vissersvlet, waarmede de eigenaar, de Haarlemmer Dekker elk weekeinde het wad achter 'Drijvers Vogelweid' op de Texelse Bol opging. Er waren oorspronkelijk vier eieren in het nestje, dat gebouwd was onder de voorplecht van de motorvlet. Als de vlet niet gebruikt werd, lag het voor anker, veertig meter uit de wal; tezamen met een groot aantal andere vissersbootjes. Als de eigenaar zijn geliefde sport ging bedrijven, ging hij 800 à 1000 meter uit de wal voor anker. De Witte Kwikstaart was buitengewoon schuw en ril, maar kwam toch op het nest en vergiste zich nooit in het juiste bootje, zette zich op het nest en trok zich niets aan van de roerloze figuur van de visser. Er kwamen jongen en toen moest de vogel dus het nodige voer aanbrengen en als dan de vlet een kilometer uit de wal lag, moest de vogel die afstand over zee telkens afleggen en dat was een hele prestatie, vooral bij harde wind.

Mijn eerste pogingen om dat nestje te gaan zien, werden teniet gedaan door de keiharde, stormachtige wind, de golven sloegen hoog tegen de basaltglooiing en ik vreesde het ergste voor de jongen. Maar toen op een dag de wind ging liggen, was het Dick Boot uit de Waal die mij hielp de vlet te bereiken. Er lag toen nog maar één jong in het nest, bijna vliegvaardig, en een ander jong lag dood in de vlet. Hoe die jongen, nog maar nauwelijks in staat tot vliegen, de wal moeten bereiken, is een raadsel en de kans dat ze daarbij verongelukken is niet denkbeeldig.

● Jan P. Strijbos, Claus Sluterweg 2, Heemstede.

Nest van een Witte Kwikstaart onder de voorplecht van een vissersvlet met een jong. Tijdens de weekeinden werden met de boot regelmatig tochten op de Waddenzee gemaakt. Texel, 2 juni 1975.

Foto: Jan P. Strijbos

De Roodkopamazone (*Amazona vittata*) in gevaar

De Roodkopamazone, één van de zeldzaamste vogels ter wereld, vecht voor zijn leven tussen de verstrengelde takken van het Luquillo regenwoud. Dat wordt gemeld door een bioloog, die werkt aan een speciaal plan van het U.S. Department of Agriculture, Forest Service, Institute of Tropical Forestry te Rio Piedras, Puerto Rico om de soort voor uitsterven te behoeden. Het plan wordt uitgevoerd binnen de grenzen van het regenwoud, waar 21 van de 24 exemplaren, die nog over zijn, leven. Zeven in gevangenschap en veertien in wilde staat. De overige drie papegaaien leven op een terrein van het ministerie bij Washington D.C. De zeven gevangen vogels in het proefstation van het ministerie in El Yunque werden kunstmatig geboren uit eieren, die in 1973 en eerder dit jaar uit nesten in het woud werden gehaald. Het ministerie hoopt de papegaaien uiteindelijk in gevangenschap te fokken. De drie biologen van dit ministerie, dr. Noel Snyder, de leider van het plan, zijn vrouw Helen en John Taapken, bestuderen de vogels ook in hun natuurlijk biotoop.

Taapken zei onlangs in een interview, dat het nog maar de vraag is of de Roodkopamazone zal blijven voortbestaan. Met menselijke hulp, zei hij, is het mogelijk meer nestplaatsen te scheppen en de nestplaatsen van de Witoogspotlijster te beperken, zodat deze de papegaai niet hindert. De Witoogspotlijster is de grootste bedreiging voor deze plaatselijk voorkomende papegaai, omdat hij zijn eieren rooft. Tot ongeveer 100 jaren geleden was de Roodkopamazone een bekende verschijning langs de kust van het eiland. Maar toen de mens zich langs de kust vestigde en begon te bouwen, vluchtte hij naar het regenwoud. Na duizenden jaren in het droge laagland te hebben geleefd, voelde de kleine vogel (hij is ongeveer 30 cm groot), zich niet op zijn gemak in zijn nieuwe regenwoud omgeving. Het klimaat en het voedsel waren anders, evenals zijn vijanden: Roodstaartbuizerd (*Buteo jamaicensis*), de Portoricaanse Schreeuwuil (*Otis nudipes*), ratten en de

Witoogspotlijster (*Magrops fuscatus*). De stootvogels vielen de vogels aan, de anderen aten zijn eieren op.

Een telling uit 1956 stelde de inheemse papegaaien bevolking op 200. Toen het plan van het ministerie in 1968 begon, veronderstelde men dat er nog 24 exemplaren over waren. Tegen 1971 was het aantal teruggelopen tot 11. Taapken vertelde dat toen Snyder aan het werk ging meedoen, men meer aandacht ging besteden aan het vangen van de vogels en scherper ging opletten in het regenwoud.

Taapken werkt sedert 1973 aan het plan mee en heeft ontdekt dat de Roodkopamazone een heel aparte vogel is. Hij vertelde dat de vogel een groot aantal verschillende roepen heeft en een geweldig gevarieerd gedragspatroon. In tegenstelling met vogels met een vast gedragspatroon, schijnt de Roodkopamazone op iedere situatie anders te reageren. Hij ontdekte, dat op een dag toen hij het woud inging om een paar pas uit het ei gekomen jongen te controleren, het wijfje hem in het nestgat zag kijken. 'Ik dacht dat zij weggevlagen was, maar zij zat nog boven in de boom. Toen ik terugging naar de schuilhut, die 20 meter hoog in de boom was aangebracht, zodat de vogels mij niet konden zien, vloog het wijfje terug naar het nest, ging er achterste voren in, stak snel haar kop weer naar buiten, keek om zich heen, trok zich weer terug en kwam weer naar buiten. Zij controleerde of er nog iemand in de buurt was.' Dergelijke handelingen wijzen er volgens hem op, dat het een zeer intelligente vogel is.

Hij constateerde ook dat paartjes samen nestgaten onderzoeken en jammerende geluiden tegen elkaar maken, als een soort beoordeling, zoals van een pasgetrouwd paar, dat op zoek is naar een huis. Zeven gevangen vogels worden in grote kooien gehouden in een onderzoekspark. In tegenstelling met hun in het wild levende soortgenoten, zijn deze papegaaien hier ingesteld op mensen, zei hij, toen de vogels naar de voorkant van hun kooien hipten om hun bezoekers te bekijken. Men probeert hen zo weinig mogelijk aan te raken want hoe nieuwsgierig ze ons ook bekijken, ze vinden het niet prettig om vastgehouden te worden. De vogels krijgen opnamen te horen van de roep van hun volwassen soortgenoten. Dan weten zij hoe hun roep moet klinken. De gevangen vogels worden niet blootgesteld aan het gehele gedragspatroon van volwassen vogels en zouden, als zij losgelaten werden, een zware dobber hebben om in leven te blijven.

De Roodkopamazone is prachtig van kleur, met een bovenrij van pistache-groene veren en een onderrij van slagpennen, die blauw zijn met een zwarte rand. Hij heeft een witte oogring en als meest opvallend kenmerk, een rode streep vlak boven de snavel. Men hoopt dat de gevangen papegaaien op den duur paren zullen vormen en zich zullen

voortplanten. Op het ogenblik is niet bekend hoeveel mannetjes en hoeveel vrouwtjes zich hieronder bevinden.

Het fokken is een lang en moeizaam proces, zei Taapken. Bij vorige studie-objecten ontdekten men dat slechts één van de 20 broedpogingen succes oplevert. Maar als er wat tijd en geduld aan gegeven wordt, zal de Roodkopamazone met behulp van zijn mensenvrienden er misschien weer bovenop komen en in aantal toenemen.

- Robert Friedman in 'The San Juan Star' 24 december 1974 (vertaling dr. J. de Lange).

Knobbelzwanen eten rouwvliegjes

Op 25 mei 1973 werden door A. Gerritsen, J. H. van Doorn en schrijver dezes in de Mastenbroekpolder duizenden rouwvliegjes (*Dilophus febrilis*) waargenomen tijdens hun massale bruidsvlucht. Zeer vele vliegjes kwamen daarbij terecht in de weiden en de watergangen. Opvallend was toen dat 34 niet-gepaarde Knobbelzwanen doelbewust de in het water gevallen insecten opzochten en ze al slobberend langs het wateroppervlak opaten. Er was geen sprake van dat toevallig met ander voedsel ook deze insecten werden geconsumeerd, zoals wel vaker werd geconstateerd. Voor zover wij weten zijn hierover geen gegevens uit de literatuur bekend.

Niethammer (1968) schrijft dat behalve plantaardig voedsel mogelijk ook insecten en larven daarvan, wormen, kleine kreeftjes, slakken, mosselen en soms ook (dode?) amfibieën, kikkervisjes en vissen worden gegeten. Andere onderzoekers zoals Spärck (1958) en Berglund (1963) veronderstellen dat dierlijk voedsel toevallig met de plantendelen mee naar binnen wordt geslikt.

- Th. A. Renssen, Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Kemperbergerweg 11, Arnhem.

Kwikzilvergehalte in vogels

R. Cateneus maakt in Jahresbericht der Ornithologischen Gesellschaft, Basel 103:7-11, belangrijke onderzoeken over het kwikzilvergehalte in vogels bekend. Vijf onderzochte vogels, die aan de BovenRijn gevangen werden, gaven o.a. de volgende waarden aan kwikzilver in ppm (1 ppm = 1 mg/kg) Meerkoet tot 3,12 (in de lever), Wilde Eend 2,10 (in de nieren), Fuut 11,69 (in de nieren), en Visdief 18,10! (in de lever). Het kwikzilvergehalte in rijnvis bedroeg al naar de soort gemiddeld 1,5-3,86 ppm. In Frankrijk mag vis, die op de markt komt, hoogstens 0,7 ppm kwikzilver bevatten. Het natuurlijke gehalte van het Rijnwater bedroeg bij metingen in de omgeving van Breisach 0,7 ppb (1 ppb = 1/100 mg/kg) en van Hünningen zelfs 3 ppb. De trapsgewijze ophoping van kwikzilver in het verloop van de voedselketen, aan het eind waarvan zich vis-etende gewervelde dieren en ten slotte de mens bevinden, is reeds dermate bedreigend, dat niet alleen de in en aan de Rijn voorkomende vissen en vogels als voedsel voor de mens uiterst schadelijk voor de gezondheid zijn, maar ook het voortbestaan van dierpopulaties door vergiftiging met zware metalen ernstig in gevaar is.

Roek met vergroeide snavel

Op 21 december 1974 fotografeerde de heer P. M. Otten, Jan Vermeerstraat 26 te Deurne een Roek met een vergroeide snavel waarvan de foto hierbij afgedrukt wordt. Het dier zocht druk voedsel, terwijl de rest van de Roeken stilzat. Ongetwijfeld zal deze vogel meer tijd nodig hebben gehad om voldoende voedsel bij elkaar te krijgen. Maiskorrels werden met de punten van de snavel opgepikt, omhooggegooid en ingeslikt, na behendig te zijn opgevangen.

Roek met vergroeide snavel
Deurne, 21 dec. '74
Foto: P. M. J. Otten

De trek der dieren

Het is ons allen bekend, dat door de helling van de aardas de jaargetijden ontstaan, waardoor plantengroei (basis van alle Leven) in de gematigde zones op noorder- en zuiderbreedte tegen het vallen van de winter ophoudt. Voor de in die gebieden levende dieren moeten dus voorzieningen zijn getroffen om die die periode door te komen. We zullen het hier alleen maar hebben over het in vele diersoorten vastgelegde instinct om, op een bepaald moment, veelal in groepen, de grote reis naar de voedselrijke gebieden te aanvaarden. Hier aangekomen weet elk individu, paar of groepje zijn eigen territorium weer terug te vinden. Men vraagt zich echter af waarom vele soorten (vooral vogels maar bijv. ook de paling) zulke buitensporige grote en levensgevaarlijke trektochten maken om hun doel te bereiken. De continentverschuivingstheorie van Wegener helpt ons hierbij uit de onzekerheid.

Ten tijde van het Eoceen (\pm 42 tot 70 miljoen jaar geleden) waren de vogelsoorten en vele zoogdieren reeds lang verschenen. Beziet men nu de (hypothetische) Wegenerkaart van de in het Eoceen nog één geheel vormende aardkloot, dan waren de, in de instincten van de dieren vastgelegde trekroutes gemakkelijker te begrijpen. Door het uit elkaar gaan van de eens aaneengesloten continenten zijn de oorspronkelijke trekroutes geleidelijk zwaarder geworden. Het trek-dier volgt zijn instinct, dat afgesteld is op de stand van het aardmagnetisch veld ten tijde van de schepping van de diersoort op de toenmalige aardklomp met zoetwaterbinnenzeeën, gevoed door grote rivieren. In verscheidene van deze rivieren leefde en leeft ook nu nog de gewone aal of paling. Zijn broedgebied zal zeer waarschijnlijk oorspronkelijk gelegen zijn in de enorme zoetwaterbinnenzee, die op de Wegenerschetsen van het Jung-Karbon en Eozän zichtbaar is, tussen de zich al aftekende toekomstige continenten Amerika/Europa/Afrika in. Het op de eerste palingen vastgelegde aardmagnetisch kompas is vermoedelijke ingesteld op de paaiplaats in die binnenzee. Het aardmagnetisch veld van de huidige paaiplaats van de paling in de Sargassozee zal dan de zelfde krachtlijnen moeten vertonen als de oorspronkelijke, in de zoete binnenzee. De baby-aaltjes weten ook de lange weg naar de rivieren in Amerika, Europa en Noord-Afrika terug te vinden.

● A. Visman, Pastorieweg 18, Vledder Dr., 05212-1657.

Putters in de stad

Zij waren er plots op de eerste zondag van het nieuwe jaar. Een half uur voor de avond-donkerte zag ik ze opeens in de boom voor ons huis.

In de buurt van het oude bos wonend en met veel groen en ruimte in de omgeving, zien we wel meer allerlei vogels, maar dit was voor ons toch wel iets bijzonders.

Vijftien, misschien wel achttien Putters maakten kleine, dunne geluidjes, scharrelde van tak tot tak om een goede slaappleats te vinden. De prille knoppen werden niet versmaad en soms was er ook even een vechtpartijtje.

Wat een verrassing zo'n door de winter zwerwend putter-troepje voor je eigen deur in de stad!

Ze zouden veertien dagen blijven.

's Morgens scharrelde ze weer een half uurtje door de boom, voordat ze als het helemaal dag was, uitvlogen.

Overdag afwezig, namen we ze de eerste week in hoofdzaak 's avonds waar als ze al slapen op de takken, half boven de rijweg. Het nieuwe weekend was de gelegenheid om méér te zien.

's Morgens rond de klok van negen toen ze uitvlogen, maar ook 's avonds door de kijker, toen ze van kwart voor vijf af in kleine groepjes 'binnenkwamen'. We genoten van de kleuren: rood op de kopjes, geel op de vleugels. We hadden de stellige indruk, dast sommige iedere avond de zelfde tak, het zelfde plaatsje kozen.

Sommigen..., want het aantal was intussen gegroeid. 's Zaterdags telden we er zes en dertig. 's Zondags zelfs vijf en veertig. Achteraf bleek dat het hoogtepunt.

In de tweede week waren er opeens veel minder. De overgeblevenen sliepen nu ook hoger in de boom.

De laatste zaterdag vlogen er in de namiddag nog vijf binnen, toefden even in de top, flitsten dan plotseling gezamenlijk weg. Naar een nieuwe slaappleats.

● J. C. Vermeer, Carel Reinierszkade 91, 's-Gravenhage.

Jagende Torenvalken in de schemering

Op 23 december 1975 zag ik ruim een kwartier ná zonsondergang nog twee Torenvalken jagend langs de berm van de grote auto-weg van Amsterdam naar Utrecht, ter hoogte van de afslag naar Amstelveen. Omdat het een donkere dag was en de schemering al lang voor de officiële tijd van zonsondergang was ingegaan was het buiten al bepaald donker te noemen. Dit was de eerste maal dat ik Torenvalken nog zo laat zag voedselzoeken.

J.T.

Sperwer jaagt op Zwarte Kraaien

Op vrijdag 21 november 1975 nam ik in het Amsterdamse Bos de aanval van een Sperwer(wijfje) op twee Zwarte Kraaien waar. Zodra één van de twee kraaien zich in de lucht verhief kwam de Sperwer snel vanaf een boomtak aanvliegen en ging dan $\frac{1}{2}$ tot 1 m boven de kraai 'hangen'. Dan deed zij een snelle duikaanval op de kraai, waarbij haar

kluwen het dier raakten. De kraai werd dan bliksemsnel, tussen bomen en struiken door, achternagezeten, totdat hij weer inviel in een boom. De kraaien deden ook wel gezamenlijk aanvallen op de Sperwer, maar al snel had zij één van de twee verjaagd en richtte al haar aandacht op de andere. Deze werd, zodra hij van zijn zitplaats kwam, aangevallen, en als hij opnieuw inviel, deed de Sperwer dat ook, soms slechts op twee meter afstand van de kraai in de zelfde boom. Soms nam de Sperwer zelf het initiatief door de kraai de boom uit te jagen. Na twintig minuten staakte de Sperwer de aanvallen en vloog weg.

● R. Daalder, Veluwelaan 9, Amsterdam.

Buizerd met vast winterhok?

Sinds twee winters, momenteel de derde winter, vertoef er een Buizerd op een weiland in de directe nabijheid van een woonwijk. De Buizerd is dagelijks te zien, gezeten op een weipaal die hij af en toe zwaar vliegend verlaat om een buit op de grond te bemachtigen. Slechts zelden cirkelt hij hoog in de lucht om in de achtergelegen bossen te verdwijnen. Steevast keert hij elke dag terug naar de palen van de omheining op niet meer dan 150 m van een 12 etages hoog flatgebouw. Ik heb het idee dat het hier elke winter om de zelfde Buizerd gaat die hier zijn muizenwei weer komt opzoeken.

● L. Tulfer, Mozartstraat 146, Roermond.

Nieuwe IJsselmeerdijk gesloten . . .

Steeds meer blijkt het dat ons blad concentieus gelezen wordt. Wij kregen commentaar op ons berichtje in het vorige nummer (pag. 56) waarin wij meldten dat de dijk van Enkhuizen naar Lelystad op 3 september 1975 gesloten werd en dit een 'belangrijke mijlpaal' is, die ons weer van nieuwe gebieden vogelwaarnemingen zal kunnen verschaffen. Ofschoon dit misschien zo wel overgekomen is menen wij dat een 'belangrijke mijlpaal' niet altijd ten gunste behoef uit te vallen. Ook in dit geval kan de sluiting van de dijk het begin van het einde van de Nederlandse broedvogelpopulatie van de Aalscholver betekenen, die immers voor hun voedsel geheel zijn aangewezen op het Zuidelijk IJsselmeergebied. Verlies van dit gedeelte IJsselmeer betekent verder verlies van een foerageergebied van talloze eenden (vooral het Nonnetje) en mogelijk brengt het een waardevermindering van het aangrenzende Noord-Holland (Waterland!) en het overblijvende IJsselmeergebied met zich mee. Op dit alles maakten wij onze lezers reeds eerder attent. Een mijlpaal dus, een afsluiting van een oude toestand en een begin van een onzekere toekomst. Daar zijn we het allemaal wel over eens . . .

Waarom de menselijke ontwikkeling van de laatste 600.000 jaar geen evolutie meer is!

I. De latere stadia van de menselijke ontwikkeling worden in de ontogenie niet meer herhaald, zoals gebruikelijk is.

II. Evolutie is het steeds betere aanpassen van het dier aan zijn biotoop, maar de mens doet het omgekeerd en vervormt zijn biotoop om dit aan te passen aan zijn steeds groeiende zucht naar gemak en weelde.

III. Alle andere dieren leven volgens hun instinct in harmonie met de natuurwetten. Zo niet, dan worden ze door die natuurwetten verdelgd. Maar de mens leeft volgens zijn verstand in strijd met alle natuurwetten. Hij is alleen maar nog niet verdelgd, omdat hij juist met dat verstand (+ de handen) allerlei voorzieningen uitgedacht heeft, die hem zelfs in zijn uiterst gedegeneerde toestand tot nu toe nog steeds in leven houden. Thans dreigt hij echter in zijn ver gevorderde krankzinnigheid alle leven op deze planeet in zijn ondergang mee te slepen.

IV. Alle andere dieren zetten een territorium uit en verdedigen dat op leven en dood tegen soortgenoten. 'Struggle for life' and 'survival of the fittest!' Dit levert de onontbeerlijke beperking van de soort en de selectie op. Maar de mens beoefent met zijn pathologische verstand de naastenliefde, wat een vorm van angst is of behoefte aan liefde, die men in de jeugd te kort gekomen is. Men roeit elkaar niet meer uit, maar houdt moeizaam alle overproductie en alle uitschot in leven. Dit is de oorzaak van de ontstellende overbevolking, de ontzettende degeneratie, zowel fysiek als mentaal, en de dreigende ondergang niet alleen van de eigen soort maar van elk leven.

Sinds Rachel Carson is er zeer veel geschreven over de ontstellende ecologische problemen van onze hachelijke toestand. De Club van Rome en de herhaalde UNO-wereldconferenties vestigden de aandacht op de economische problemen. Nog nooit echter heeft iemand er op gewezen, dat de eigen lichaamsbouw van de mens, met name de grote hersens, de oorzaak zijn van onze impasse. Ook begrijpen de economen niet, dat juist hongersnood, en oorlog, de onvermijdelijke middelen zijn om de bevolking sterk te verminderen, aangezien de mens weigert de kinderproductie stop te zetten. We moeten niet de voedselproductie met kunstmiddelen opvoeren, want dit veroorzaakt steeds grotere verwoesting van het aardoppervlak, maar de menselijke productie zeer sterk verminderen, voordat het hele aardoppervlak een vervuilde woestijn geworden is, waar niets meer leven kan.

● Mevrouw H. Hillen, Hanenburglaan 128, 's-Gavenhage

Landelijk politieel onderzoek ontdekt vele ergerlijke overtredingen tegen de Jachtwet in Denemarken

Op grond van talloze bewijsstukken, welke door de leden van de Deens Ornithologische Vereniging bijeengebracht zijn, controleerde de politie op 29 januari 1975 de bedrijven van vijf preparateurs in verschillende delen van Denemarken.

De politie werd gedurende dit onderzoek geleid door plaatselijke ornithologen om juiste identificatie van de aangetroffen vogels en zoogdieren te garanderen. Bij alle vijf preparateurs werden overtredingen vastgesteld, die in strijd zijn met de Deense Jachtwet.

Slechts in één geval werd van de geschoten vogels een volledige boekhouding bijgehouden, maar deze klopte niet. Een groot aantal balgen, die bij de preparateurs aangetroffen waren, betroffen totaal beschermde vogelsoorten zoals bijvoorbeeld van Zeearend, Steenarend, Slechtvalk, Roodpootvalk, Groenlandse Giervalk, Visarend, Korhoen, Sneeuwuil, Oehoe, Havik, Sperwer, Steenuil, Ransuil, IJsvogel, Groene Specht en vele zangvogels.

Verscheidene van de preparateurs die werden bezocht hebben zelfs een belangrijk importbedrijf in het bijzonder met de Far Oer, Groenland en Noorwegen; één der preparateurs had veel klanten in West Duitsland. Ofschoon het verboden is worden nog altijd Zeearenden en Giervalken door Deense preparateurs ingevoerd en vele Noordse Stormvogels, pijlstormvogels en stormvogeltjes wijzen op contacten met de Far Oer.

Zakken met 400 balgen van Grote Kruisbekken en Haakbekken wijzen op vermoedelijke contacten met Finland, daar deze soorten in Denemarken zeer zelden voorkomen. Hop, Scharrelaar, Baardmannelje, 230 Noddy's en 1800 Aziatische lijsterachtigen duiden eveneens op internationale contacten.

Dit onderzoek heeft schandalige handelaarspraktijken aan het licht gebracht in een branche, die tot voordien het vertrouwen van de overheid genoot. Zodra het onderzoek is afgesloten en de vonnissen zijn uitgesproken, zal de Deense minister van Landbouw gedwongen zijn een herziening van de Jachtwet voor te stellen, in elk geval zover het de preparateurs en de internationale handel in vogels betreft.

Clandestiene 'wildzang' in voliëres

In Nijkerk hield ondergetekende, in samenwerking met de Rijkspolitie, een controle op het voorhanden hebben van beschermde vogels. Op de zolderverdieping van het perceel aan de Heincamp vonden wij verschillende voliëres waar slechts weinig daglicht tot door kon dringen. Hier bevonden zich onder andere vijf Goudvinken (2 mannetjes, 3

vrouwtjes). Deze mensen noemden zich vogelliefhebbers. Wij vinden zoiets eerder misdadig om deze diertjes hun vrijheid te beroven en op te sluiten zonder voldoende daglicht. Achter een ander huis troffen wij in een voliëre drie Barmsijzen aan. Alle vogels werden in beslag genomen en er werd proces-verbaal opgemaakt.

● W. Janszen, Controleur-Vogelwet 1936, Laan der Verenigde Naties 34, Harderwijk

Houtsnippenjacht

Uit onderzoekingen van het Wildbilologisch Station Kalø, Rø, is gebleken dat de Houtsnip, waarvan in de jaren 1968-'72, 149 nesten zijn gevonden, in Denemarken tot 7 april gemiddeld 31%, in gunstige jaren zelfs 43%, het legsel heeft voltooid; desondanks mag tot deze datum op Houtsnippen gejaagd worden (Ib Clausager 1973: Skovsnepens Scolopax rusticola yngletid i Danmark. Dansk Orn. For. Tidsskr. 67,3/4: 129-137). In Noordrijnland-Westfalen bijvoorbeeld duurt de jachtijd op Houtsnippen tot 15 april.

Aldrin en dieldrin in Groot-Brittannië verboden

In ons februari-nummer van 1975 (pag. 18) deelden wij reeds mede het verbod van aldrin en dieldrin in de USA. Nu werd het ons bekend dat door druk van natuurbeschermingsorganisaties, in het bijzonder vogelbeschermingsverenigingen, per 1 januari 1976 ook in Groot-Brittannië het gebruik en de verkoop van aldrin en dieldrin verboden zijn.

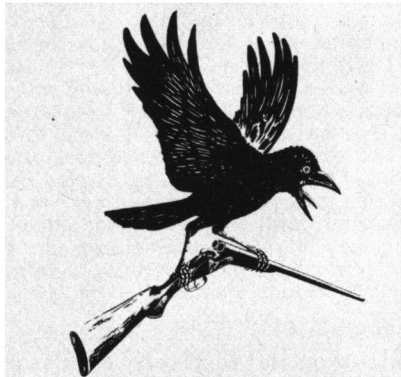
De aan DDT verwante pesticiden worden verantwoordelijk gesteld voor de achteruitgang van verscheidene stootvogelsoorten in Groot-Brittannië. Door vrijwillige afschaffing van het gebruik van deze beide chloor-kool-waterstoffen in enkele gebieden nam het aantal Sperwers, Slecht- en Torenvalken in klein aantal toe.

Biologische bestrijding in de landbouw

Behalve een studie betreffende de 'Voorwaarden en mogelijkheden tot ontwikkeling van methodes van geïntegreerde bestrijding en biologische bestrijding in de landbouw' (die reeds is voltooid en die betrekking heeft op de fyto-sanitaire bescherming van de gewassen en op de in de Europese Gemeenschap geldende commercialisatienormen voor groenten en fruit) heeft de Europese Commissie twee studies opgezet betreffende enerzijds de 'Uitwerking van praktische toepassingsmodaliteiten op ware grootte van de methodes voor 'biologische' of 'geïntegreerde' bestrijding ter bescherming van de gewassen en, anderzijds, betreffende de 'Productie van groenten en fruit die beantwoorden aan kwaliteitscriteria wat de smaak betreft'. Deze beide studies worden momenteel ondernomen.

Stichting Kritisch Faunabeheer opgericht

Op 21 februari 1976 werd te Utrecht de sinds kort opgerichte 'Stichting Kritisch Faunabeheer' gepresenteerd. Na de opening door de heer H. H. Niesen werd een inleiding gegeven door de voorzitter drs. Hugh P. Gallacher, die in het tijdschrift van deze stichting, 'Argus' is afgedrukt. Daarna hield dr. E. Kuycken, ecoloog aan de universiteit van Gent een voordracht over 'Het beheer van waterwild'. Deze stichting wil een moreel en wetenschappelijk verantwoord faunabeheer bevorderen. Zij wordt gevormd door een aantal biologen, ornithologen, zoölogen, natuurbeschermers, sympathisanten en geïnteresseerden. Verontrusting over het huidige faunabeheer en het gemak waarmee voorbijgegaan wordt aan nieuwe wetenschappelijke inzichten heeft hen bijeengebracht. Zij willen de misstanden aan de kaak stellen en zo mogelijk uit de wereld helpen, omdat een minder-

Het vignet van de Stichting Kritisch Faunabeheer.
Foto: Evert Boeve

heid het publiek misleidt met tendentieuze voorlichting en halve waarheden. Faunabeheer kan vele vormen aannemen. Hoe het ook gebeurt, het dient verantwoord te gebeuren, in het belang van zowel fauna als mens. Verantwoord in moreel opzicht, zodat de noodzaak tot een ingreep niet misbruikt wordt; verantwoord in wetenschappelijk opzicht, zodat er pas ingegrepen wordt als de noodzaak en de zin én de consequenties van de ingreep vaststaan. Eén van de minst verantwoorde vormen die het huidige faunabeheer aanneemt, is de plezierjacht. Hiertegen is de stichting in het bijzonder zeer gekant. Ook is men het niet eens dat er in natuurmonumenten (lees: reservaten) gejaagd wordt. Dit alles lezen wij in het blad 'Argus' en bijgevoegde folder. Ook is de stichting van mening dat het rapen van Kievitseieren geheel verboden zou moeten worden. Er is een enquête georganiseerd waaruit blijkt dat het overgrote deel van natuurbeschermend Ne-

derland het onjuist vindt, dat in Friesland langer naar Kievitseieren gezocht mag worden dan in overig Nederland. De stichting vindt dat de jagers vele organisaties hebben geïnfilteerd.

Het doel van de stichting tracht men te bereiken door:

- het toetsen van de faunabeheersmaatregelen aan de doelstelling
- het verrichten en stimuleren van onderzoek
- het bekendmaken van onderzoekresultaten aan beleidsinstanties en het publiek.

Het bestuur der stichting bestaat uit: D. Brand (Utrecht), P. Boer (Bergen N.H.), E. Boeve & R. Boeve-Bant (Ankeveen), H. van Everdinck ('s-Gravenhage), H. P. Gallacher (Leiden), J. Kattens (Schoorl), P. Maréchal (Eindhoven), H. H. Niesen (Bergen N.H.), N. D. van Swelm (Rijswijk Z.H.), D. Verkaar (Utrecht). Het blad 'Argus' is gratis voor alle donateurs die minimaal f 10,— per jaar overmaken op postgiro 3522188, 's-Gravenhage. Het correspondentieadres is: postbus 76, 's-Graveland.

Het eerste nummer kunt u bestellen door f 3,25 (incl. porto) te storten op bovengenoemd giro-nummer met vermelding 'voor Argus nr.1'.

In 'De Nederlandse Jager' (jrg.81-nr.5-pag.133) schrijven de voorzitter H. J. E. van Beuningen en de directeur drs. Th. J. van Veen o.m. het volgende: 'Het ligt aan de jagers een passend antwoord te geven op de zopas opgerichte Stichting Kritisch Faunabeheer. Een antwoord dat geen enkele twijfel laat bestaan over de inzichten en standpunten, maar effectief deze, onder het mom van 'kritisch faunabeheer' gepleegde anti-jachtthetze te bestrijden. Dat antwoord kan, wat de jacht betreft, alleen gegeven worden door onze Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging die sterk moet zijn in ledental en in activiteit. Activiteit gericht zowel naar buiten, maar ook naar binnen, nu echter vooral naar buiten gericht. Door publiciteit, door voorlichting en door voortdurend op de juiste en fatsoenlijke manier antwoord te geven op onbehoorlijke en onbewezen aantijgingen. Maar nu moet men nog meer doen. Voorlichting zal door de KNJV meer dan ooit nog sterker ter hand moeten worden genomen. Publiciteit, informatie, documentatie, kortom alles wat een jager doet, maar ook wat hij nalaat. Schouder aan schouder zullen wij moeten vechten voor onze idealen. Dan zullen informaties beschikbaar moeten komen. Daarbij wordt een beroep gedaan op de leden van de KNJV een extra bijdrage in het Voorlichtingsfonds te storten op girorekening 231687 te Amersfoort'. Aldus in het kort het antwoord van de KNJV. Leden van de KNJV worden overigens elders met de grootste klem aangeraaden zich als lid te melden bij Natuurmonumenten, Vogelbescherming en dergelijke organisaties.

Wij zullen dus in elk geval in de toekomst op wat meer (en hopelijk betere) voorlichting op dit gebied kunnen rekenen.